

8416

Ա. Գուլապեան

Բուդդանի գանգաւոր

891.99

Գ-95

Թիֆլիս

1910

2003

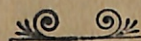
Մ. ԳՈՒԼԱԶԵԱՆ

ՅԳՄ.
Ս. 4. Մ. 5. 107

Am-524

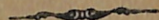
(30)

ԲՈՒՂԴԱՆԻ ԴԱՆԳԱՏԸ

Հոբին դժուխկում էրվի ու խորվի,
Օցն ու կարինը նրա ջանը կծի,
Ովօր էն բաշտան կնիկ է մօղօնի,
Ու փաակվիր մօղա է գցի:

Բաղդաս

Թ Ի Ֆ Լ Ի 2

Տարածան «ԼՊՈՒՍ», Գանդակայա № 3.

1910

891.99

9-95

Արմ.
2-4771a

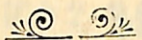
Մ. ԳՈՒԼԱԶԵԱՆ

Ամ. 524

891.99
9-95

2-4771a

ԲՈՒՂԴԱՆԻ ԳԱՆԳԱՏԸ

Հոգին դժուխկում էրվի ու խորվի՝
Օցն ու կարիճը նրա ջանը կծի,
Ովօր էն բաշտան կնիկ է մօգօնի,
Ու փսակվիլը մօղա է գցի՝

Բուդյան

ՄԽԲ. № 22599

Թ Ի Ֆ Լ Ի 2

Տպարան «ԷՊՕԽԱ», Գանոթակայա № 3.

1910

ԻՐ ԽԷՉԱԽՊԷՐ

ԱՅՐԱՄ ՂԱԼԱՄԻՉ ԳՐԻՔՈՒՐՈՎԻՆ

Վրայ երկու ջեր փեջաշ է անում

ԷՍ ԳԻՐՆ ԷԷ

Նաթիկում

45057-ա.հ.

29529-63 9.

ԱՌՐԱՄ ՂԱԼԱՄԻՉ!

«Դալլաքի ախչիկը» քիզ փէշքաշ աբի,
Վուր յօրէս դէնը դիփ քիզ յիզ խօսէ,
Համա դուն դրանով դաբուլ չ'կացար,
Հերիք չի անի, էտ քիչ է, կօսէ:

Չունքի անկշտում օմքին իս էլի,
Հիմի էլ ուրիշ բան իմ փիքը աբի,
Ինչօր միւր քախկում մարթաթող կնիկ կայ,
Դիփունանց քիզ իմ թաւաղա տալի:

Մ. Գ.

ԲՈՒՂԴԱՆԻ ԳԱՆԳԱՏԸ

Աղիզ ախպրտիք ու իմ քվիրտիք.
Ննալում իմ, վուր ինձ քիչ անգամ դնիր.
Ուզում իմ սիրտս բաց անիմ ձիզ մօզ,
Էն սիրտը, վուրին էրից իմ կընիկ:

Պիտի ձիզ պատմիմ իմ կինքի ոսման,
Թէ վունց անցկացաւ իմ յիմար գլխին.
Ու ինչկլի էսօր սրտումս պահած՝
Ամութու: վունչիչ չասեցի խալխին:

Հերիք է ինչօր մունջ էի կացած,
Հիմի դաբդիրս գիփ պիտիմ ասի.
Էլ համփիբիլը աւել չիմ կանա,
Դանակը լամիս բօղազս է հասի:

Կուլի էս բանը ձիզ էլ խրատ ըլի
Ու ինձմէն մէ քիչ բան սովրիք մայնց,
Վուր դուք էլ ինձպէս չըյիմարանաք
Ու ձիզ էլ չանին, ինչ արաւ նա ինձ.

Գիդըք ով էր նա, ում վրէն իմ ասում,
էն իմ կրնիկն էր, իմ քլէսա կրնիկ.
Նըրա խաբարնիր պիտի ձիզ պատմիմ,
Թէ լայիղ կօնէք, անգաճ կու դնիր:

Անիծած ըլի էն օրն ու սահաթ,
Եփ առչի գամը ես նըրան տեսայ.
Էրնէկ ջուխտ անկով քօռացիլ էի,
Վուր չէի դառի ես նըրանց փեսայ:

Խափեցի էլի, էշացայ իստակ,
Ջուխտ վուտով մէրաշ ցիխումը ննգայ.
Վուշ բարով միթամ բախտաւուրեցի,
Ես էլ աշխրբում տէր դառայ կնգայ:

Թէ առաչէվէթ կու իմանայի.
Թէ ինչ լպստած օքմին էր էլած.
Էն հանգի էրես շանց էի տւի,
Վուր ինըր փախէր ինձանից ձեռած:

Էգեղեցումն էլ գահանի առչիւ
Վուր փսակելու ըլէինք հաղբած,
Էնտղանց էլ մէրաշ դուս կու փախէի,
Վուր մնար էնդի նա լիդին պատրած:

Ջանդամն իր գլուխը, ինչ գուգէր, անէր,
Թէգուզ հէնց էնդի ուրիշին գթնէր,
Թող էն սհաթն էլ փսակվէր յիզը,
Թաք նըրա վուտը տունս չըմտնէր:

Հոքին գծուխում էրվի ու խորվի,
Օցն ու կարիճը նրա ջսնը կծի,
Ովօր էն բաշտան կնիկ է մօգօնի
Ու փսակվիլը մօղա է գցի:

Էլ աշխրբումը ինչ օյն ասիր,
Վուր էն խլէպուզը գլխիս չըխաղաց.
Սաղ քախկի համա բամբասանք շինից
Ու թողից սիրտս էրած ու դաղած:

Համ գլուխս կտրից բարեկմերուս մօղ,
Դիփունանց համա անկի փուշ դառայ,
Համ էլ մէ բանի գրօշնիր ունէի,
Էն էլ դիփ մէտի քօռ ու փուշ արաւ:

Էլի փառք Ասծու, վուր սաղ իմ էսօր
Ու գէղնի վրէն ման էլ իմ գալի,
Թէ չէ քիչ մնաց լըցրած դամբաչէն
Դէմուդէմ ճակտիս վէր էի տալի:

Իծում ում խաթիր, էրնէկ մարթ ասի,
Պիտի խիխճ գլուխս խարար էր էլի.
Էն գեղնի-կօպալ ջօջօի համա,
Վուր գլխիս էնքան օյն է բերի:

Ես գիդիմ էլի, լացատրար կուլէր
Ու կըզլտէր մագիրը գլխին,
Աւտաս չուրս տարի սիվիր էր հաքի
Ու չէր շանց տւի էրեսը խալխին:

Ըստուձ գիղենայ, ուրախութենից
Ով գիղէ մէզլուխ մալաղնիր խաղար.
Թէ խէշը իմն է, զօռը ես գիղիմ,
Էն կապ կտրածին կու ճանչնամ ախար:

Դուր իմ զուրումսաղ, գլխին ասեցէք.
Ի՞նչ կօնիս կընիկ, տօ խանի խարաք,
Ո՛ւր իս անմիղ տիղ խաթի մէշ ննգնում
Ու անցաւ գլխիդ ցաւ շինում եօրսը:

Վախենում էի, վուր չէի պաուի,
Ջէր քսան տարեկան թամամ էլ չէի.
Թէ ախշկիրբը էլ չէին ճարում,
Վուր մենակ նըրա եախից կպչէի:

Ես թէ չէ, ասինք կընիկ իս ուզում,
Բաշուստա, ուզէ, ամա մի խափւի.
Ջէր մէ ճանչցի ախշիկը ով է,
Էնէնց ձեռք բռնէ ու յիղը կապի:

Բարեկմիր ունիս, հարց ու փուրց արտ,
Նրանց սօվէտին էլ անդաճ դի, լսէ.
Ումը կու ջողին նըրանք քիղ համա,
Էն կուլի լաւը, այ նըրան ուզէ:

Թէ չէ Ի՞նչ բան է, աշկիրը խփած
Հէնց առշի գամը ում ռաստ իս գալի,
Էնսհաթնէվեթ շլինքդ իս պցում
Ու փսակվելու ձեռած խօսկ տալի:

Թէ ինչ է, կօսէ. սիրահարեցիրք,
Ես-նրանն իմ, կօսէ, ու նա էլ ի՞նչ ա.
Վուր չըփսակինք արա վո՛նց կուլի,
Առանց մէկ մէկու շինք կանա գիմնա:

Բէսար ին անում, գլուխ բարն ին տալի,
Սիրահարութի՛ն, լաւ բան ին գթի.
Իրանց խիլըումն էլ մէ խէրով բան է,
Նրա մօգօնողի գըլուսն էլ փթի:

Սփսու էն էլի հին աղաթնիրը,
Վուր փսակելին ծնողների ձեռով,
Վիրջն էլ վունց մէկը չէ փոշիմանի
Ու ինչկլի մահը պաուիլ ին սիրով:

Արա էն վուխտը ո՛վ է իմացի,
Վուր մարթ ու կընիկ բաժնւած ըլին,
Մէկ մէկու վըրայ աճկ էին բրնի
Ու մէկսմէկուց կնիկ ու մարթ խլին:

Հիմի կի խալխը դիփ ուրիշ հանգն ին,
Մէկը մէկէլին հանգիստ չէ թողնում.
Կնիկը իր մարթու ննգըուչն է սիրում,
Մարթը հարենի կնգան է գողնում:

Էնդուր էլ հիմի մարթ ու կնգուլմին
Դառիլ է թամամ մէ ցիրկօբանա,
Հսօր փսակելի, էքուց բաժնիլ,
Էլ դժար բան չէ, ամեն մարթ կանա:

Կօնսիստօրիէն ամեն օր լիքն է,
էտ արուտուրով հիմի խիստ շատ ին.
Մէ օր առնում ին, մէկէլ օր ծախում,
Խան զարար կօնին, խան կու աշխատին:

Էտէնց է հիմի. գուղիս փսակւի
Ու դուն էլ պիտի նրանց հանգը վարւիս,
Ու թէ չիս ուզում, վուր էտէնց ըլի,
Էնչախը պիտի դիփ անկնիկ պառւիս:

Էնչախն էլ թէ էս խիլքի կուլէի,
Վուր գլխամեսը կու դընէր մտկում,
Ամա էլ հիմի վունչիչ չի ըլի,
Անցկացած բանին ո՞վ ինչ է օտկում:

Խնդրում իմ բախշիք, վուր էրգէնացրի,
Ինչ անիմ, սիրտս շատ խիստ է զաղած.
Գանա գլխումս էլի խիլք մնաց.
Ինչ էն կլէկածը ինձ օյն խաղաց:

Էլի Աստծուն էն իմ փառք տալի,
Վուր ջալդով արի իմ գլխին շարա
Ու էն աչքակապ հօսօպի ձեռին
Յաւիտենական գերի չղառա.

Նա խօ չէ ուզի ինձ իր մարթու տիղ,
Թուրմէ իր համա փարդա իմ էլի,
Վուր իմ անումով, իմ ֆիրմի տակը
Թաքուն կանդրաբանդ ապրանք էր բերի:

Ձէ, ախպէր, էլի լաւ էժան պրծսյ,
Վուր էտ ամութն էլ մայնց չը կերայ
Ու սաղ էս բախկում դիփունանց համա
Մատով շանց տալու մասխարա չէլայ:

Կանց խալխի մէյմունն էս էի դառի
Ու ծիծաղէին վրէս աշկարա,
Հագիր էս ուփրօ լաւ չէլաւ էսէնց,
Վուր ինքը դառաւ նըրանց մասխարա:

Դէ, գնա հիմի, վուրդի, իրն ասէ,
Թող իմն էլ էնդի լաւ միտը բերի,
Իրա կարճ խիլքով փիքը անէ. տեսնէ,
Ով ուփրօ միգմէն խելօք է էլի:

Նա հէնց դիգէ դրուտ, թէ իրա գլուխը
Մէ մինձ արմաղան ու մաթա բան է,
Վուր նըրա համա խալխը գլուխ կոտորին
Ու սրան — նրան թաւաղա անէ:

Էն կի չի դիգի, վուր էսօր թէ քիչ
Մուշտարիք ունէ ու դին ին տալի,
Էքուց էն հանգի դաղմէճվա կուլի,
Վուր էրեսին էլ չին մտիկ անի:

Գանա դիփունքն էլ էտէնց չին էլի,
Վուր մէկը նըանցմէն վիրչը չէ լացի,
Ո՞վ չէ անիծի իր պառուլթինը,
Ովօր էտթաւուր ճամփով է գնացի:

Թող նա էլ գնա, ձեռը չիմ բռնում,
Իր ազիզ սրտի քէփը կատարէ.
Օղօնդ կի ինձմէն հիռացած ըլի,
Թէզուդ քսան ու շուրս սիրեկան ճարէ:

Աստուծ գուշմնիս էլ չը հանդիբեցնի
Փիս արունի տէր, անկշտում կնգան.
Թէ չէ վուտնիրն էլ ջնջիլով կապին,
Նըրա օխտէմէն էլի պիտ չըգան:

Հալբաթ էտ էլ մէ հիւանդութին է,
Վուր եփ կնդգերանց ջանումն է մտնում,
Սաղ խիլքն ու միտքը դիփ նըան ին տալի,
Էլ ուրիշ վունչիչ լաւ բան չին գլթնում:

Էտէնց է, էտէնց, դըռստ էտէնց կուլի,
Իմ կնիկն էլ հալբաթ էտ ցաւի կուլէր.
Էնդուր գիշիրնիր չէր թողնում քնիմ
Ու ծամգառածսմ գիփ գարթեցնում էր:

Ի՞նչ լաւ բան արի, վուր բաժնեցի,
Ֆաւիտենական յիդը չըկացայ
Ու անիծածի հիւանդութինը
Քիչ-քիչով մէբաշ ես էլ չըստացայ:

Առանց էտուրն էլ էն էլ էր հերիբ,
Ինչ էն կլեկածը ինձ էնէնց խողցրից.
Ինչօր անկիրս արլանդաւ արաւ
Ու դալբ ապրանքը ինձ վըայ սաղցրից:

Գիղիմ սպասում իք իմ պատմութենին,
Համա էլ վունչիչ չպիտի ասիմ.
Միտքս փոխեցաւ, բօղիշ իմ խնդրում
Ու ձիւր բախշելուն ես պիտի սպասիմ:

Ի՞նչ անիմ, ասիմ, ինձ համա ամուլթ,
Ես էլ մէ մարթ իմ, խօ էշ չիմ դարդակ.
Մայնց թէ գուզիք մէ բան իմանա,
«Դալլարի ախշիլ» գիրք պիտի կարթար:

ՀԻՄԻ ԿՆԻԿՍ ԷՍ Է ԱՍՈՒՄ

Ժամանակի ախշիկ իմ,
Սիրեկնիքը շատ գուզիմ.
Վունցօր ձեռի աղլուխնիր,
Օրը մէ մէ հատ գուզիմ:

Ինձ ով կանա կշտացնի,
Ո՞վ էնքան փուղ կու ճարէ,
Վուր իմ սրտի ուզածնիր
Դիփ միանա կատարէ:

Ըուրիւր գուզիմ ռանգ է ռանդ,
Վուտնամաննիր գիփ թանգ թանգ.
Ըլապա—շուղին էլ ինչ խօսը,
Վուրնօր լաւ—լաւ գիղենար:

Պօրտմանս զիփ յիք ըլի,
Ինչքան մխսիմ չհատնի.
Քէփ անիմ ու քէփ անիմ,
Ինչկլի սիրոս կու դաթրի:

Մէ օր ըլիմ մուշտաիթ,
Մէ օր վէրի բաղումը,
Մէ օր թրիատ, մէ օր ցիւղի,
Մէ օր կարտի խաղումը:

Փայտօններով սէյր անիմ,
Դիփ ինձ անին թամաշա
Ու սաղ բախկի բարիշնէր
Ինձ էրնէկ տան Համաշա:

Հարուստ մարթկանց մօդ նստիմ,
Նըրանց սուփրի վարթ ըլիմ.
Դիփունքը ինձ հուտ քաշին
Ու զիփունանց դարդ ըլիմ:

Ում ջիբումը շատ ըլի,
Ինձ իր կուռը քաշէ նա.
Իմ պոօշների մէ պաշը
Հարիւր մանէթ ածէնա:

Աբա էնքան ով ունէ,
Վուր ինձ էսէնց պահէ նա.
Ո՞վ կու զիմնա էս միխսին,
Ում սիրտը չի վախենայ:

Էնդուր ես էլ ասում իմ.
Սիրեկները շատ դուզիմ,
Վունցօր ձեռի աղուխներ,
Օրը մէ—մէ հատ դուզիմ:

Լ Ի Զ Ա

Երգինք, գեղինք, Աստուծ վկայ,
Լիզից սիրուն ախչիկ չկայ.
Ամէն շափաթ ու կիրազի
Բատանիցկի բաղում գուքայ:

Ձեռին զօնդիկ խաղացնելով,
Սէյր կօնէ դիվեր դէվեր.
Ու եփ դաթրի, գնջանալու
Իժում կեհայ ներքի խեւեր,

Ու կու տեսնէ մէ կունճուլում
Պուչ է էկի ովօր վուրէ,
Չի ամանչի, մօդիկ կեհայ,
Չունքի եադ չէ, շինաւուր է:

Ինքն էլ էնդի, նըրա կուխքին
Կամաց—կամաց մօդ կու նստի.
Պօսէ.—Վանօ, խիստ իմ դաթրի,
Քնիլ իմ ուզում մէ քիչ էստի:

Ձիմ կանացի վռնալի կանգնի,
Ծնգնիրս էլ խիստ է կտրում.
Սաղ չուրս սահաթ ման իմ գալի
էս բաղումը, քիզ իմ պտրում:

Թէ ինձ կու սիրիս, Վանօ ջան,
Մէ քիչ էստի ինձ քնացրու,
Ամա շատ էրգար չթողնիս,
Գէթաղվա ջալդով վիկացրու:

Վանօն սէրթուկ տակն է փրում,
Պարկեցնում է, գլուխն իր ծնգան,
Փաթաթում է, պաչ է անում,
Վունցօր մարթը իրա կնգան:

Լիզէն քաղցր էրաղումն է,
Խան դէս ու դէն շուռ է գալի,
Միթամ վունչիչ չէ իմանում,
Սրտումը կի դուր է գալի:

Քէփ է անում էսէնց Լիզէն,
Իր օրիւրը քաղցր է անցնում.
Լան ու վաղը ինքը գիդէ,
Ուրիշներին բան չէ հարցնում:

Ու թէ կօսին.— «Ախար, Լիզա,
Քիզ էտ բանը չէ սաղ գալի:
Նա ասում է.— «էս մօղա է,
Ես էլ մօղնի իմ ժամ գալի»:

1894 թ.

Հ 2-47

ՀՈՅՍ Է ՏԵՍԵԼ

Դալաքի ախչիկը գինը 5 կոպ.

Գինը 5 ԿՈՊ.

Շուտով լոյս կը ածանի

ՀԻՆԳ. ԹՈՒՄՆԱՆՈՑ ՌԻՄՍԻՄԷՆ

